

LÉVAI TIBOR

Belföldi Jockey

Egy alag kiadású lap 1909-1910-ból

Amikor az alagi lóversenyzés kezdeti szakaszára emlékezünk, általában főúri futtatók, külföldi idomárok és zsoké, mesés kezesetek és gyönyörű villák képe tárul elénk. Ám ez csak az érem egyik oldala volt. A másik felén a külföldiek egyeduralmát megtörni akaró tehetséges belföldi trénerek, zsoké, valamint alacsony keresettel rendelkező istállószemélyzet és alkalmazott munkások foglaltak helyet. 1909 őszén a lovászok eredményes sztrájkjal bérjavítást értek el a Magyar Lovaregylettel szemben. Ennek hatására Weisz Károly mint felelős szerkesztő és Kmoskó Lajos mint főmunkatárs, 1909. november 15-én, Monoron Belföldi Jockey címmel újságot indított. A belföldi zsoké és lovászok mozgalma néhány nap múlva Alagon tovább folytatódott, ahol megállapodtak egyesületük megalakításáról is. A Belföldi Jockey második számától a lap kiadóhivatala az alagi Csomádi (ma Kossuth Lajos) utca 1. szám alá került, s mivel az újság az alagi lovászok szerveződő egyesületének lapjaként határozta meg magát, érdemes a Dunakeszi Helytörténeti Szemlében történő bemutatásra.

Az OSZK folyóirattárában négy lapszám található, melyet egyenként, a cikkek kivonatos idézeteivel ismertetünk.

I. évfolyam, 1. szám Monor, 1909. november 15. Főcím: Belföldi Jockey. Alcím: A belföldi jockeyk, lovászok és lovásziuk érdekeit felkaroló lap. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Monor, Bethlen-utca 2 sz.

„Az első lépés” című írás meghatározza a lap szellemiségét, céljait. „Mi lovászok most tettük meg az első lépést a magunk lábán, most, amikor érdekeink védelmére a munkásság leghathatóbb fegyverét vittük harcba: a sztrájkot. [...] Az első sztrájk, az első lépés megtörtént önmagától. És eredménye volt. Anyagi és erkölcsi eredménye. Először meghozta nektek [...] a bérjavítást. [...] Másodszor megtanított benneteket arra, amit az urak nem adtak meg, [...] azt a saját erőtekből hamarosan megszereztétek. [...] Az úton, amelyen elindultatok, e szaklap fog benneteket oktatni, ez fog értetek harcolni a betű hatalmas erejével, ennek igéi fognak lobogó gyanánt előttetek lebegni. Fogadjátok hát szeretettel ezt a régen nélkülözött barátot, tanácsadót, vezért és harci fegyvert.”

A „Mi a szervezkedés?” című cikk egy szervezet megalakítására ösztönöz, annak jelentését, miértjét, előnyeit írja le. Oszálytudatos szervezetre van szükség, nem pedig a munkáltatók jószívűségén tengődő „korcsszülöttekre”. „E szaklapotok, addig is, míg alagi egyesületek megalakul a következő előnyöket nyújtja: 1. Művel benneteket... 2. Megvédi az érdekeiteket a munkáltatókkal szemben... 3. Munkanélküliség esetén támogatást ad. Munkát közvetít... 4. Ingyenes jogi tanácsot nyújt... 5. Baleset esetén ingyen orvostól van gondoskodva...”

A cikk végén vastag betűkkel hangsúlyozzák, „szervezkedjünk, hogy ne kelljen megirigyelnünk a jóllakott lovak sorsát!”

A „Versenyistállótulajdonos és trainer urak figyelmébe!” című írás magyar, német és angol nyelven tudatja, „e szaklap első számával olyan lapot indítunk meg, amely már most nyújt némi előnyöket a munkásoknak. Szándékunk az, hogy oktassuk őket, s felvilágosítsuk arról, hogy a kapott munkajavítás fejében becsületes munkával tartoznak mestereinknek.” Majd felkéri a tulajdonosokat és trénereket, amennyiben munkásra lesz szükségük, forduljanak a lap szerkesztőségéhez.

A „Hírek” rovat többek között arról tudósít, hogy „a sztrájkmozgalom legizibb napjaiban [...] Szemere Miklós és báró Springer

Belföldi Jockey
Belföldi Lovások Alagon Alakuló Egyesületének
Hivatalos Lapja és Lóversenyügyi Folyóirat
A MECCSELET MINDEN VERSENYNAPON.

Szerkesztőség:
Budapest, VI. Andrássy-út 2.
TÁVBERZÉLŐ 176-66.

Kiadóhivatalok:
B. Alagon, Csomádi-utca 1.
TÁVBERZÉLŐ 99-72.
Budapest, Elővárosi út 6.
A hóv a pénz költségei és bérlési költség.

ELŐFIZETÉS
egyre évre . . . 20.- korona
fél évre . . . 10.- korona

A munkaadókhöz!
„Geist Gáspár úr istállótulajdonosi üdvözlőjük: azon alkalomból, hogy az istálló alkalmazottjainak — mint hiteles forrásból értesültünk — 70 koronáról 80 koronára emelte fel a bérjavításukat I. évi március 1-től kezdődően: **őzbenjárásunkra.**

Most amidőn: Geist Gáspár úr is elhatározta, hogy belföldi lovászoktól lett — lovásznak — a többi istállótulajdonos urak példáját követve, 70 koronáról havi 80 koronára emeli fel fizetésüket, (amit mint értesültünk március hó 1-től folyósít) egy pár észleltéhes szavunk van az istállótulajdonos urakhoz.
Mégis a mi lapunkat megindítottuk, nem a lovensenyügyi tatólók első sorban szem előtt, hanem azt, hogy azoknak a lovásziuknak, akik csekély fizetés ellenében egybör fellet munkát végeznek, helyzetén javítsunk. Elmondjuk, hogy ottunk is elértük és örömmel és szíva szívóbb üdvözlőjezek azokat az istállótulajdonos urakat és idomárokat, akik az alkalmazottak általunk közvetített óráját megértették és méltányos kivánságúkat teljesítették. Biztosítjuk ezek után az istállótulajdonos urakat, hogy alkalmazottjaik a lapunkat olvassák, tisztességes munkával fognak e bérjavítás ellenértékét szolgálni.

Gusztáv urak felemelték a szavukat amelle, hogy jogos és méltányos járandóságainkat megkapjuk. Jóakaró, békítő szavuknak meg is volt a hatása. A Magyar Lovaregylet urai lemondtak eddig tanúsított álláspontjukról, és a követelések teljesítésével lehetővé tették, hogy a munkahelyen ismét helyreálljon a régi rend. [...] Hollós Rudolf kitűnő belföldi idomár kiválik a többi társai közül, és bizonyos elismeréssel tartozunk neki. Tudniillik, már a napilapok révén elterjedt ama hír, hogy még mielőtt visszajöttek a lovász kiküldöttek a Lovaregysület határozatával, (mely minden pontot elfogadott) Hollós úr önként felajánlott alkalmazottainak havi 90 koronát, sőt, azt írásba is foglalta.” A lap felhívja a figyelmet, hogy „e hó 17-én este 8 órakor értekezletet tartanak az alagi alkalmazottak a Ruthart-féle vendéglőben [ma a Kőlcsey Ferenc Városi Könyvtár épülete], amely értekezleten a legközelebbi tennivalókat fogjuk megbeszélni.”

I. évfolyam 2. szám. Monor, 1909. december 1. Főcím: A Belföldi Jockey. Alcím: Az alagon alakuló belföldi zsoké és lovászok egyesületének hivatalos sportlapja. Szerkesztőség: Monor, Bethlen-utca 2 sz. Kiadóhivatal: Alag, Csomádi utca 1. sz.

A címlapon szereplő „Mi osztályrésziünk” című írás szerezint: „Minden nyomorúságunk a mások bőségét segítette élő. Ami nekünk hiányzik, azt mind megtaláljuk azoknál, akik előtt reszketve, kalaplevove kell megállnunk: a mi munkáltatóink előtt. [...] A Magyar Lovaregylet több társunkat kidobált, lakásukból, nem törődve azzal, mi történik velük és családtagjaikkal.” Itt jegyzem meg, hogy egy rendelet miatt kellett bizonyos lovászszállásokat a versenyszezon végezetével takarékoság és karbantartás miatt kiüriteni.

„A közönséghez” című cikk felhívja a figyelmet arra, hogy „mi első sorban is a gazdasági érdekeink megvédéséért harcolunk, de emellett a fogadó közönség kijátszásának is útját akarjuk állani. [...] Felhasználjuk az alkalmat most arra is, hogy figyelmeztessük azokat a szülőket, akik fiaikat zsokének szánták, hogy ne tegyék tönkre gyermekeik jövőjét, mert nem mindenkiből válik egy-egy Janek. A legtöbbjük nyomorúsággal küszködő proletárrá lesz, aki még a kenyere sem keresheti meg.”

A „Vegyes hírek” rovatból megtudhatjuk, hogy „Pretzner Imre és Krouzil József belföldi zsoké szaktársaink az elmúlt héten tartották esküvőjüket Alagon a Kratochwill-szállóban, illetve Wienben a Nordhban-szállóban.”

A „Védjük meg a gyengéket!” című írás szerint „a trénerek között van néhány, aki úgy bánik az istállófiúkkal, e 12-13 éves gyer-

mekekkel, mintha nem is emberekről, de állatokról volna szó. Ütik, rúgják őket, s testetelő munkájukért még egy jó, egy emberséges szót sem kapnak soha. A trainer urak e brutális eljárása igazán felháborító [...] Minden brutalitást feljelentünk az illetékes hatóságnál."

Az előző számban már beharangozott alagi értekezletről megtudhatjuk, hogy a „november hó 17-én oly nagy számban jelentek meg a szaktársak, hogy a Ruthart-helyiség nem volt képes befogadni őket. Az értekező elnöke Gyagyovszky Emil, jegyzője Kmoskó Lajos, szónoka Fenyő Vilmos voltak. [...]Egyelőre napirenden csak e lap körüli megbeszélés lehetett, mert ellenére a sok fáradozásnak a tataiak idáig még nem mutatták meg, hogy egyesülni akarnak [...] az alagi szaktársakban van annyi akarat és áldozatkészség, hogy helyzetükön gyökeresen változtassanak." Tatán ebben az időben az alaghoz hasonló idomítótelep működött, ahol korábban a tatai országos lovasz segélyegylet működött, amit 1908 decemberében a Magyar Lovaregylet kezelésre átvett.

II. évfolyam 3. szám Budapest, 1910. március 1. Főcím: Belföldi Jockey. Alcím: Belföldi Lovasok Alagon alakulandó egyesületének hivatalos lapja és lóversenyügyi folyóirat. Szerkesztőség: Budapest VI. Andrassy-út 2. Kiadóhivatalok: D.-Alagon, Csomádi-utca 1, Budapest, Eötvös-utca 6.

„A munkaadókhoz!” című cikk Geist Gáspár istállótulajdonost üdvözöli „azon alkalomból, hogy az istálló alkalmazottainak – mint hitese forrásból értesülünk – 70 koronáról 80 koronára emelte fel a bérjavításunkat f. évi márc. 1-től kezdődőleg: közbenjárásunkra. [...] Most már a lovászfiúk helyzete javult, és elértük ezzel azt is, hogy nem fogja őket a nyomor kényszeríteni arra sem, hogy a pályán a „tipp”-ek kereskedésével üzletszerűleg foglalkozzanak. [...] A lovasokat pedig figyelmeztetni fogjuk, hogy öntudatos munkával, tanulással és szorgalommal igyekezzenek magukat képezni és hogy kellő szakértelemmel méltók legyenek nagyúri munkaadjók környezetére, kikkel ezideig [...] még beszélni sem voltak képesek. [...] Ami pedig általában az idegen alkalmazottakat illeti, legelőször is a már nagy haladásban lévő belföldieket támogassák. Hisz- tapasztalatból állíthatjuk-, hogy nagy összeget takarítanak meg ezáltal."

A lap szerkesztője Schönfeldre utazott és felkereste Frank Butters magánidomító telepét, ahol Jurnik József, Luntsch János, Mersch Ferenc és Irk József lovászfiúk dolgoztak. Meggyőződött róla, hogy az alkalmazottak a bérjavítást rendesen kapják. Ugyanez történt Georg Herbert idomítótelepén is, ahol Lovász Sándor belföldi akadálylovas dolgozott. Kállay József Dunakeszi magán idomítótelepéről a következőket tudhatjuk meg. „Abrakmester: Kolonits János, Belföldi lovasok: Galló Imre, Vastagh Mihály. Lovászfiúk: Hollinger Gyula, Molnár László, és Weckermann Antal. [...] Mivel a többi szaklapok révén még ezen istálló sem ismeretes, tehát sürgősen helyet adunk ennek most. Javarészt Bartos Elemér tulajdonát képezik az itt élő lovak. A legnagyobb feladatokat Metcalf lovai vannak hivatva megoldani. [...] Itt készítettek fel még Fanta Géza százados, Kitzig János és Petanovits József lovaikat is. „El nem hallgathatjuk Kállay idomárnak azon áldozatkészségét, hogy Weckermann lovásztanoncot – nem kímélve anyagi áldozatot – Newmarketbe küldte John Butters istállójába, hogy ott tapasztalato- kat szerezhesen."

A „Vegyes hírek” rovat is nagyrészt belföldi lovasainkról tudósított. „Heith Jákót – a közismert elsőrendű erősekké belföldi lovas – Petanovits József az 1910. versenyévre szerződtette. [...] Helyes- seljük, hogy nem alkalmaz méregdrágán külföldi lovas, és alkalmat nyújt arra, hogy egy már elfelejtett lovas bebizonyíthassa, hogy eddigi nélkülözése nem volt indokolt. [...] Csompora Mátyás az idén siker- versenyekben is lovagol s mivel e belföldi művész, akadálylovas eddig sikkversenyekben csak 2 alkalommal győzött. 1,5 kiló engedményt vehet

igénybe. Második sorban Rohonczy Gedeon szerződtette. [...] Smutny Ferenc Alagon a gyakorló pályán Venussal elbukott, és súlyos sérüléseket szenvedett."

II. évfolyam 4. szám Budapest, 1910. március 27. A fejléc változatlan, mindössze a budapesti kiadóhivatal címe más: Király- utca 69.

A „Néhány szó az alakuló egyesületről” című írás a szervezkedés nehézségeiről tájékoztat. „Van ugyan még a mai napig is néhány olyan mester, aki idegenkedik terveinktől, aki úgy akar elénk akadályt gördíteni, hogy alkalmazottainknak a legszigorúbban megtiltja a velünk való érintkezést."

A „Milyen a mi életünk – Egy lovászfiú levele” címmel közölt írásból az oly gyakran irigyelt lovasok nehéz pályakezdéséről kaphatunk képet. „Egy volt elsőrendű lovas intézte hozzánk a következő egyszerű és mindnyájunkra nézve tanulságos levelet: „Én, aki szegény szülők gyermeke vagyok, még kis gyermekkoromban elhatároztam, hogy lovas leszek. Hozzátartozóim nem akadályoztak meg pályaválasztásomban. Egy kiváló idomárhoz kerültem, istállófiúnak. Csalódások sorozata ért egymás után engemet. Tanuló éveim alatt, minden csekélységért, mulasztásért a legszigorúbb büntetés ért. Elviseltem ezt. Végre úgy látszott, hogy fölvirradt az én napom is. Nyilvános versenypályán fogok lovagolni. Keserű csalódás ért. Egy lovaglásért fizetésem 25 korona volt, ezen összeg felét pedig levonta a lovaregylet, a mesterem javára. Hogy jó lovas vagyok, első szereplésem után minden szaklap elismerte, sőt, maga a mesterem is. Az én lovaglásom a mesteremnél nem tartott egy évig sem, mert nyilvános versenyeken elért megfelelő számú győzelmeim folytán három és fél kilogramm lovas engedményem egy és fél kilogrammra csökkent és az utánam következő lovászfiúk többen már alig várták a 3 és fél kilogramm engedményes lovaglást."

A reklámok többsége kereskedők, szállodák, bookmakerek, kávéházak, elsőrendű éttermek szolgáltatásait kínálta. A hirdetés 20 koronás ellenértéke egyben éves előfizetési ára is volt a lapnak. Az alagi hirdetésekben megtudhatjuk, hogy ebben az időben a pavilon korábbi bérlőjének, Szentes Józsefnek Alagon a Főti út 2. szám alatt szállodája, étterme, kávézója üzemelt. A pavilont ezekben az években Kratochwill Ede bérelte. Az elsőrendű éttermek közt találjuk Hámor József vendéglőjét a Nemzeti Kaszinó épületében a budapesti Kossuth utca 5. szám alatt. Hámor később szintén a pavilon bérlője lett. Hádl Fülöp fűszer- és csemegeüzletét, valamint cukrászdáját hirdette Alagon a Főti út 1. szám alatt.

Ám hiába reklámozták a szerkesztők a következő megjelenést, ez volt az újság utolsó száma. „A hazai időszaki sajtó 1910-ben (II-ik melléklet a Magyar Könyvszemle 1911. évfolyamához)” című kiadványból tudjuk, hogy a lap a 4. számmal megszűnt. A szerkesztők által szorgalmazott belföldi zsoké és lovasz szervezet megalakulásáról nincsenek ismereteink. Talán a Lovaregylet a már említett és kezelésbe átvett tatai lovasz segély egyletre hivatkozva nem engedélyezte egyéb szervezet alakulását. A lap egyik szerkesztőjéről, bernicei Kmoskó Lajosról a Vadász- és Versenylap 1911. május 29-i számában megtudhatjuk, hogy a Magyar Lovaregylet – rendőrhatalósági feljelentés miatt – az egylet fennhatósága alatt lévő összes pályáról és helyről kitiltotta. A miértekről a Népszava egy korábbi, 1910. július 24-i számából értesülhetünk, mely szerint „apróbb csalások miatt letartóztatták K. Lajos foglalkozás nélküli pincért, aki egy időben a Belföldi Jockey című lapot szerkesztette. A lap nemrég megszűnt de K. azért tovább szerepelt mint szerkesztő és ezen a címen apróbb összegek erejéig többeket megzsarolt. Följelentésre a rendőrség is érdeklődni kezdett dolgai után aminek az lett a vége hogy letartóztatták és a fővárosból való kitiltásra ítélték."